

HÖGSKOLAN
DALARNA

Examensarbete

Filosofie kandidatexamen

Förändringen av revisionsarvodet och revisionsprocessen i en orolig samhällskontext

En kvantitativ studie om riskfyllda företag under covid-19

Altered audit effort in context to Covid-19 - A quantitative study about troubled firms during Covid-19

Författare: Linnea Berg och Lina Lundin

Institution: Kultur och samhälle

Handledare: Ravi Dar

Examinator: Klas Sundberg

Ämne/huvudområde: Företagsekonomi

Kurskod: GFÖ2M8

Högskolepoäng: 15 hp

Examinationsdatum: 2022-06-01

Vid Högskolan Dalarna finns möjlighet att publicera examensarbetet i fulltext i DiVA. Publiceringen sker Open Access, vilket innebär att arbetet blir fritt tillgängligt att läsa och ladda ned på nätet. Därmed ökar spridningen och synligheten av examensarbetet.

Open Access är på väg att bli norm för att sprida vetenskaplig information på nätet. Högskolan Dalarna rekommenderar såväl forskare som studenter att publicera sina arbeten Open Access.

Jag/vi medger publicering i fulltext (öppet tillgänglig på nätet, Open Access):

Ja

Nej

Förord

Denna kandidatuppsats har genomförts under vårterminen 2022 inom ramen för Ekonomiprogrammet med inriktning mot företagsekonomi och redovisning. Uppsatsen knyter ihop de kunskaper och lärdomar vi har förvärvat och utvecklat under våra tre år på Högskolan Dalarna.

Med dessa ord vill vi vidare framföra ett varmt tack till vår handledare Ravi Dar som bidragit med värdefulla synpunkter under uppsatsens process. Vi är tacksamma för det engagemang och tålamod du har visat oss. Därefter vill vi också rikta ett hjärtligt tack till Zuzana Macuchova som har varit till stort stöd med studiens statistiska delar. Vi vill även framföra ett stort tack till våra opponenter som bidragit med värdefulla perspektiv och råd om förbättringar.

Avslutningsvis vill vi uppmärksamma vår familj som har haft tålamod och stöttat oss under hela vägen. Utan er hade vi inte kunnat genomföra denna studie.

Borlänge, 1 juni 2022

Lina Lundin

Linnea Berg

Sammanfattning

Titel: Förändringen av revisionsarvodet och revisionsprocessen i en orolig samhällskontext - En kvantitativ studie om riskfyllda företag under covid-19

Författare: Linnea Berg och Lina Lundin

Bakgrund: Det råder inga tvivel om att revisorn har en explicit funktion till att stärka redovisningens trovärdighet. I det sociologiska perspektivet kan vi även förstå revisorns funktion som en producent av komfort medan vi i det ekonomiskt rationella perspektivet ser revision som ett medel för att minska informationsasymmetri. Covid-19 har orsakat omfattande utmaningar bland både företag och revisorer, vilket lyfter frågan om hur olika aspekter i revisionen har påverkats av att revidera företag med en uttalad riskfaktor. Riskfyllda företag i denna studie avser företag som har fått en utfärdad going concern-anmärkning. Sådana bedömningar har varit svåra för revisorn under covid-19, mot bakgrund av den ovisshet som präglat pandemin. Av den orsaken var det intressant att undersöka om revisionsprocessen har förändrats under covid-19 genom att analysera om det skett en förändring av revisionsarvodet och längden för revisionsprocessen.

Syfte: Syftet med denna studie är att analysera förändringen av revisionsprocessen i samband med ökade risker i företag i en orolig samhällskontext.

Metod: Studien är av kvantitativ karaktär då vi undersöker om det skett någon förändring av revisionsarvodet och längden på revisionsprocessen under covid-19. För att besvara syftet har relevanta variabler från årsredovisningar inhämtas för att göra tre olika statistiska undersökningar. Syftet var att undersöka frekvensen av skillnader och samband mellan variablerna.

Slutsats: Resultatet visar att det skett en förändring av revisionsarvodet under covid-19. Resultatet påvisade även att det inte skett en förändring av revisionsprocessens längd under covid-19, även fast det förelåg en viss samvariation mellan revisionsarvode och längden på revisionsprocessen. Resultaten har visat tendenser till att kunna förklaras och förstås med hjälp av informationsasymmetri och skapande av komfort.

Nyckelord: Revisionsarvode, going concern, kris, covid-19, revisionsrisk, informationsasymmetri, komfort

Abstract

Title: Altered audit effort in context to Covid 19 - A quantitative study about troubled firms during Covid-19.

Authors: Linnea Berg and Lina Lundin

Background: There is no doubt that auditors have an explicit function to strengthen the credibility of a firms' accounting and reporting. In the sociological perspective it can be understood that auditors function as a producer of comfort, meanwhile in the economical rational perspective, auditors are a function to reduce information asymmetry. Covid-19 has caused extensive challenges for firms and auditors, which enlightens the issue of auditing troubled firms. Troubled firms are in this study referenced to firms that have been assessed with a going-concern opinion. Going-concern opinions was difficult for the auditors to review during Covid-19, in the light of the uncertainties that bear the stamp of the pandemic. For this reason, it was interesting to study if the audit effort had changed during covid-19 by analyzing the possible changes in audit fees and audit reporting lag.

Purpose: The purpose of this study is to analyze the changes of audit effort in association to increased risk in firms in context to a crisis.

Method: The study identifies with a quantitative orientation as it studies the changes of audit fees and audit reporting lag during Covid-19. In order to achieve the purpose of the study, pertinent variables from the firms' annual reports have been obtained to perform three statistical analyses. The purpose was to study the changes between two years and the correlation between the two variables.

Conclusion: The results suggest an increase in audit fees during Covid-19. The results also indicate no change in the length of audit reporting lag during Covid-19, even though a covariance between audit fees and audit reporting lag was identified to a certain extent. The results have shown to be understood with support by information asymmetry and establishment of comfort.

Keywords: Audit fee, going concern, crisis, Covid-19, pandemic, audit risk, asymmetric information, comfort

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	1
1.1 Bakgrund.....	1
1.2 Problematisering.....	3
1.3 Syfte och forskningsfråga.....	5
2. Teoretisk referensram.....	6
2.1 Principal-agent-teorin.....	6
2.2 Komfortteorin.....	7
2.3 Teoretisk anknytning till studiens resultat.....	8
2.4 Risk.....	9
3. Metod.....	11
3.1 Studiens kvantitativa inriktning.....	11
3.2 Urval och datainsamling.....	12
3.3 Operationalisering av teoretiska begrepp.....	13
3.4 Hypoteser.....	14
3.5 T-test & Pearson's korrelationskoefficient.....	16
3.6 Metoddiskussion.....	17
3.6.1 Kritik och begränsningar av metodval.....	17
3.6.2 Tidigare komponent av studien.....	18
3.7 Forskningsetiska principer.....	19
4. Resultat.....	21
4.1 Deskriptiv statistik.....	21
4.2 Resultat av parvisa t-test.....	21
4.3 Pearson's korrelationskoefficient.....	22
5. Analys.....	26
5.1 Förändring av revisionsarvode.....	26

5.2 Förändring av längden på revisionsprocess.....	27
5.3 Korrelationen mellan revisionsarvode och Audlag	28
6. Avslutande diskussion och slutsatser.....	31
6.1 Besvarande av forskningsfrågor och syfte	31
6.2 Diskussion	32
6.3 Studiens begränsningar.....	33
6.4 Bidrag.....	34
6.5 Förslag till vidare forskning	34
Källförteckning.....	36

Figurförteckning

Figur 1: Ekvation för revisionsrisk.....	10
Figur 2: Spridningsdiagram - Revisionsarvode 2019 & Audlag 2019	23
Figur 3: Spridningsdiagram - Revisionsarvode 2020 & Audlag 2020	24

Tabellförteckning

Tabell 1: Operationella definitioner	14
Tabell 2: Deskriptiv statistik	21
Tabell 3: Parvisa t-test - revisionsarvode	22
Tabell 4: T-test parvisa jämförelse - Audlag.....	22
Tabell 5: Pearson's korrelationskoefficient - Revisionsarvode 2019 & Audlag 2019	23
Tabell 6: Pearson's korrelationskoefficient - Revisionsarvode 2020 & Audlag 2020.....	25

1. Inledning

Följande kapitel omfattar en inledande bakgrund och förståelse till studiens behandlade område. Därefter presenteras studiens problematisering som mynnar ut i syfte och frågeställningar.

1.1 Bakgrund

Revisorns traditionella funktion som granskare av redovisning har länge betraktats som en given del inom revisionsprofessionen (Carrington, 2014). Revisionsprocessen syftar till att skapa ordning för intressenter i det vanligtvis mycket röriga informationsflöde som kännetecknas av företags finansiella information. Medan upprättare av redovisning syftar till att begripliggöra företagens ekonomiska situation genom redovisning - har revisorn en explicit funktion till att stärka redovisningens trovärdighet (Pentland, 1993). Förutom typiska intressenter som aktieägare och potentiella investerare, har även långivare eller statliga myndigheter intresse av att den finansiella redovisningen i företag och organisationer är tillförlitlig (Carrington, 2014). Upprättad redovisning bör alltid betraktas som en risk för både revisorer och intressenter innan revisorn har granskat redovisningen. Innan granskningen är genomförd betraktas redovisningen således vara präglad av osäkerhetsmoment och eventuella felaktigheter, både för revisorn såväl som för redovisningens intressenter (Pentland, 1993).

Ovanstående resonemang tyder på att revisorn har en betydelsefull roll angående att verifiera redovisningens trovärdighet. I enlighet med Carrington (2014), kan revision även beskrivas i mer emotionella termer, där revision utgör ett medel för att uppnå ett tillstånd av komfort. Tillståndet uppnås vid den tidpunkt när revisorn samlat tillräckligt många revisionsbevis för att fastställa redovisningens trovärdighet (Carrington, 2014). Från revisorns perspektiv, betraktas alltid redovisningen som icke-komfortabel innan revisorn har signerat revisionsberättelsen (Pentland, 1993). Men som Carrington och Catasús (2007) anför, kan revisorn även betraktas som en producent av komfort för kapitalmarknaden. En väl genomförd revision ökar kapitalmarknadens komfort och höjer tilltron till den finansiella redovisningen (Carrington & Catasús, 2007).

Företagens aktieägare utgör således en av flera intressegrupper som har ett intresse av att redovisningen är granskad av en revisor. I synnerhet har detta betydelse inom större och komplexa företagskonstellationer, där diskrepansen mellan företagsledning och aktieägare tenderar att vara större. Problematiken med diskrepans tycks förekomma i lägre utsträckning ju mindre företaget är. Vid konstellationer där ägaren och ledning är samma person kan inte någon informationsasymmetri förekomma överhuvudtaget. Asymmetri är sedermera ett verkligt problem när principalen (aktieägaren) inte har samma insyn i företagsförehavanden som agenten (företagsledningen) har (Hartwig, 2018). Föreligger det en problematik med informationsasymmetri, kan revision vara ett verktyg för att minska sådana problem. Under sådana omständigheter använder principalen revisionen för att kontrollera att den finansiella redovisningen är korrekt och att agenten inte uteslutande agerar i egenintressen (Meckling & Jensen, 1976).

Revisorn har dock inte alltid präglats av den förtroendeingivande anda teorierna ovan gesken av. Carrington (2014) redogör att revisorn kontinuerligt är utsatt för ifrågasättanden och kritiska synpunkter. I början av 2000-decenniet vid den ökända Enronskandalen sattes revisionsprofessionen på sin spets. Avslöjandet om att det större företaget Enron länge lyckats manipulera redovisningen och redovisat höga vinster trots att företaget gick med förlust försämrade revisorns anseende avsevärt. Revisionsföretaget som stod bakom Enrons revision, Arthur Andersen slutade vara verksamma efter skandalen samtidigt som revisorns roll och oberoende kraftigt ifrågasattes (Carrington, 2014).

Även finanskrisen var en period där revisorns roll och funktion som granskare uppmärksammades. Under denna period ökade revisorns press med att granska företags redovisning, eftersom revisionsanmärkningar hade en direkt påverkan på omvärldens anseende av företaget (Kyriakou, 2022). Ett flertal andra studier har också rapporterat en ökad osäkerhet och risknivå för revisorer under finanskrisen 2008, med hänsyn till de svårigheter som uppstod av att granska företag under osäkra förhållanden i samhället (Alexeyeva & Svanström, 2015; Xu, Carson, Fargher & Jiang, 2013; Zhang & Huang, 2013; Kyriakou, 2022).

I denna studie kommer vi däremot rikta uppmärksamheten mot en annan kris som har skakat om revisorns roll i samhället. Få människor har missat vilken omfattande påverkan covid-19 har haft på näringsliv och samhälle de senaste två åren (Albitar, Gerged, Kikhia & Hussainey, 2020). Konsekvenserna av covid-19 har resulterat i att revisorns roll återigen aktualiseras. En initial farhåga i början av den omfattande spridningen av covid-19 var huruvida revisorns roll

och arbete skulle påverkas. Svårigheter med att bedöma företagets överlevnadsförmåga, påverkan på revisionsprocessen, tillförlitliga revisionsbevis och påverkan på revisorns arvode var frågor som lyftes (Albitar et al., 2020). Revisorns möjligheter till att utföra rutinartade arbetsuppgifter som fysiska inventeringar eller granskning av originalverifikationer har också begränsats till följd av pandemin och statliga restriktioner. Som alternativ har revisorn tvingats utvärdera och bedöma företagets redovisning genom digitala kopior, som avsevärt förenklar för redovisningens upprättare att manipulera eller falsifiera dokument (Albitar et al., 2020). Samtidigt som revisorns arbetsprocesser komplicerades avsevärt vid inledningen av covid-19, förelåg även en konkursvåg i Sverige. Enligt Riksbanken (2020) har antalet konkurser ökat avsevärt under pandemin. Bara under perioden mellan mars och juni 2020, ansökte 3000 företag i Sverige om konkurs. Det är en ökning med 20 procent jämfört med de fem senaste åren.

1.2 Problematisering

Beträffande konkursvågen under andra kvartalet 2020 (Riksbanken, 2020), kastas ljus på ett specifikt revisionsutlåtande som har väckt farhågor under covid-19. Svensson (2020) redogör att revisorns bedömning av going concern har uppdragats till följd av de risker som tillkommit hos många företag i samband med covid-19. En going-concern-anmärkning från revisorn indikerar att det föreligger tvivel om företagets förmåga att fortgå. International Auditing and Assurance Standard Board (IAASB, 2015) har tagit fram standarden ISA 570 om fortsatt drift, som påvisar att redovisning majoriteten av alla gånger upprättas med antagandet om att företaget ska fortsätta driva sin verksamhet inom de närmsta 12 månaderna. Revisorn förväntas dock enligt ISA 570 ändå ta ställning till påståendet om going concern vid upprättande av revisionsberättelsen (IAASB, 2015). Bedömningen av going concern benämns även med begreppet fortsatt drift och illustreras också av 9 kap. 31a § Aktiebolagslagen (SFS 2005:551) "Om det finns väsentliga osäkerhetsfaktorer när det gäller händelser eller förhållanden som kan medföra betydande tvivel om företagets förmåga att fortsätta sin verksamhet, ska revisionsberättelsen innehålla ett uttalande i frågan".

Svensson (2020) belyser sedermera att det föreläggat en problematik med going-concern bedömningar under covid-19. Beaktande till pandemins oförutsägbara spridning i samhället tenderar även svårigheten med att förutspå företagets utveckling att öka. Firth (2002) fann i sin studie att antalet anmärkningar om going-concern ökade ju högre arvode revisorerna erhöll, vilket tydde på att revisorerna arbetade i större omfattning för att säkerställa att going

concern-anmärkningen var berättigad. I enlighet med Hartwig (2018), kan dessa bedömningar utgöra en känslig aspekt och det är väsentligt att det finns konkreta belägg bakom bedömningen. Utfärdande av anmärkningen kan utgöra en självuppfyllande profetia, vilket innebär att företagen riskerar att försättas i konkurs på grund av de osäkerheter och risker som förknippas med going concern. Det beror på att kapitalmarknaden eller andra aktörer som är väsentliga för företagens kapitalförsörjning kan bli mer motvilliga till att utge ekonomiskt stöd till följd av going concern- anmärkningen.

Inom forskningen förekommer det ett flertal studier som belyser hur kritiska omständigheter i samhället kan påverka revisionsarvodet. Även tiden för revisionsprocessen, från den dag då räkenskapsåret är slut till dagen då revisorn signerar revisionsberättelsen, har uppdagats i ett flertal studier i samband med kriser (Alexeyeva & Svanström, 2015; Xu et al., 2013; Durand, 2019). Xu et al. (2013) undersökte förändringen av revisionsarvodet och revisionsprocessens längd under finanskrisen. De fann att variablerna ökade i takt med att revisionsrisken¹ ökade. Ökad revisionsrisk kunde exempelvis erfordra mer expertis vid bedömning av komplexa frågor eller krav på en längre revisionsprocess för att kunna bemöta den ökade risken. Båda aspekterna tenderar att påverka revisionsarvodet. Alexeyeva och Svanström (2015) undersökte samma variabler under finanskrisen i Sverige och fann i likhet med Xu et al. (2013) att revisionsarvodet ökade. Dock tydde resultaten inte på en skillnad av längden för revisionsprocessen. Orsaken antogs bero på att revisorerna erfordrade högre revisionsarvode för att kompensera för den högre revisionsrisken som uppstod och inte för att revisorerna spenderade längre tid på revisionen (Alexeyeva & Svanström, 2015).

Längden på revisionsprocessen utgör också ett återkommande i tema i studier som berör revisionsrisk (Durand, 2019). Tidsperiodens längd avslöjar revisorns tidseffektivitet. Det kan vara en avgörande faktor för kapitalmarknaden som föredrar att få information snabbt, för att effektivisera fördelningen av kapital inom marknaden (Durand, 2019). I likhet med Xu et al. (2013), fann Durand att revisionsprocessens längd tenderar att förlängas när de finansiella förutsättningarna i det reviderade företagen försämras eller när revisionsrisken ökar.

Av resonemangen ovan kan vi konstatera att det föreligger flera studier som undersöker hur revisionsprocessens längd och revisionsarvode påverkas av ökade osäkerheter och ökad revisionsrisk. Emellertid, beaktande till den genomsökning som har genomförts under studiens tidsram har vi inte funnit studier som explicit undersöker hur revisionsarvodet och

¹ Risken att revisorn gör ett felaktigt uttalande i revisionsberättelsen (Carrington, 2014).

längden av revisionsprocessen har förändrats under covid-19. Vi har inte heller funnit studier som särskilt fokuserar på företag som fått en going-concern-anmärkning, ett utfärdande som i enlighet med Hartwig (2018) innebär en betydande riskfaktor. Mot bakgrund av detta finner vi det intressant att söka en inblick i hur revisionen för företag med en uttalad riskfaktor, specifikt med en going concern-anmärkning härlett till covid-19, som är en annan riskfaktor, har förändrats. Faktorerna mäts genom att undersöka förändringen på revisionsarvode och omfattningen på revisionen i form av tidslängden för revisionen. De nämnda faktorerna har varit i föremål för studier som analyserat revision under tidigare kriser (Xu et al., 2013; Alexeyeva & Svanström, 2015).

1.3 Syfte och forskningsfråga

Utifrån problematiseringen har följande syfte och frågeställningar formulerats;

Syftet med denna studie är att analysera förändringen av revisionsprocessen i samband med ökade risker i företag i en orolig samhällskontext.

- Hur har revisionsarvodet och längden för revisionsprocessen förändrats för företag som erhöll en going-concern anmärkning till följd av covid-19, från 2019 till 2020?

2. Teoretisk referensram

Avsnittet omfattar studiens teoretiska referensram som baseras på komfortteorin och principal-agent-teorin. Med detta avsnitt vill vi även redogöra och förankra för hur den teoretiska referensramen kan användas som ett verktyg för att analysera och skapa förståelse för resultatet. Avslutningsvis redogör vi för centrala begrepp som är väsentliga i ljuset av studiens syfte.

2.1 Principal-agent-teorin

Ett klassiskt perspektiv inom det företagsekonomiska fältet utgörs av principal-agent-teorin som gör anspråk på att det föreligger en diskrepans eller informationsasymmetri mellan ägare och ledning i företag. Det innebär att ägaren inte har samma insyn i företaget som ledningen har, vilket ökar ledningens incitament till att agera i egenintressen i stället för i företagets intressen. Det gäller särskilt i större företag där företagsledningen inte har några egna ägarandelar som kan motivera ledningen till att agera i företagets vinstintresse (Hartwig, 2018). Huvudkärnan i teorin gör anspråk på att ägaren delegerar makt till ledningen i syfte att nå måluppfyllelse. Att kontrollera att ledningen agerar i enlighet med ägarens primära mål är en kostnad som ägaren måste förhålla sig till. Sådana agentkostnader uppkommer i samband med att principalen minimerar risken att agenten agerar i egenintressen och inte i ägarens intressen (Deegan & Unerman, 2011). En del av agentkostnaderna, i enlighet med Meckling och Jensen (1976), utgör övervakningskostnader där redovisning och revision omfattas.

Ett effektivt företag har minimala agentkostnader, i enlighet med Meckling och Jensen (1976). Vid en hög effektivitet har ägarna inte samma behov av att övervaka agenten eftersom marknaden tenderar att göra en del av revisionen. Om det föreligger interna problem inom företaget tenderar sådan information att spridas snabbt. Resultatet blir att kapitalmarknadens motvillighet till att placera kapital i sådana företag växer, vilket företagsledningen saknar intresse av. Det indikerar att vid en hög effektivitet har företagsledningen incitament till att driva verksamheten med verksamhetens och ägarnas primära syfte, vilket vanligtvis innefattar vinstgenerering (Meckling & Jensen, 1976).

2.2 Komfortteorin

Ett annat perspektiv som tar avstånd från idén om vinstmaximering och i stället tar avstamp i det sociologiska synsättet är komfortteorin. Idén i detta teoretiska perspektiv är att revisorn ska eliminera alla osäkerhetsmoment i redovisningen och skapa komfort (Carrington, 2014). Från komfortteorins utgångspunkt betraktas revisorer som producenter av trygghet. Revision har således ett preventivt syfte genom att motverka upprättande av redovisning som baseras på egenintressen eller av andra skäl som inte syftar till att producera en rättvisande bild. Uppfyller revisorn dessa kriterier skapas komfort på den finansiella marknaden (Carrington, 2014). Enligt Carrington och Catasús (2017) finns det dock olika perspektiv som komfort kan betraktas ifrån. Komfort kan upplevas av revisorn, som inträffar när revisorn har funnit tillräckligt med säkra bevis för att säkerställa att redovisningen inte innehåller väsentliga felaktigheter. För det andra kan komfort även upplevas av redovisningens konsumenter, vilket inträffar när konsumenten känner sig trygg i vetskapen om att redovisningen är reviderad (Carrington & Catasús, 2017).

I enlighet med Pentland (1993) kan komfort även diskuteras i termer av risk. Utmaningen med revision är att den finansiella informationen i företagets redovisning kan vara manipulerad eller felaktig. Vanliga revisionsstandarder brukar benämna detta som en riskfaktor, men Pentland (1993) menar att det från revisorns perspektiv betraktas som något icke-komfortabelt. Tillämpande av emotionella ord som komfort, snarare än att benämna redovisningen som riskfylld eller inte riskfylld, implicerar att det föreligger en djupare mening av revisionsprocessen. Revisionsprocessen från komfortperspektivet kännetecknas av en ritual som syftar till att producera komfort. Carrington och Catasús (2007) instämmer i att det föreligger en diskrepans mellan det sociologiska perspektivet och traditionella revisionsstandarder. De senare standarderna förespråkar för en mer strikt objektiv granskning och insamling av bevis för att styrka den finansiella informationen.

Om revisionsprocessen betraktas som lyckad från revisorns perspektiv och har genererat komfort för revisorn själv, innebär det med en hög sannolikhet att revisorn även har lyckats producera komfort för kapitalmarknaden (Pentland, 1993; Kosmala MacLulich, 2003). Kosmala MacLullisch (2003) diskuterar att kapitalmarknaden och andra aktörer i samhället efterfrågar ett behov av komfort eftersom det föreligger en lucka av tillit till företagets upprättade redovisning. Revision handlar således inte bara om att skapa komfort för revisorer, utan också för andra omgivande intressenter, särskilt för kapitalmarknaden. I linje med Carrington (2014), har dock inte kapitalmarknaden samma roll som revisorn har, med sitt

kritiska förhållningssätt till den finansiella informationen. Konsumenterna förväntar sig snarare en ren revisionsberättelse, som innebär en signerad revisionsberättelse utan anmärkningar.

2.3 Teoretisk anknytning till studiens resultat

Med härledning till Albitar et al. (2020), ökar omgivningens krav på revision under kritiska och oroliga förhållanden. Revisionen är väsentlig för investerares beslutsprocesser och risknivå, såväl som för andra intressenter av den finansiella informationen. Under extrema situationer och ekonomiska osäkerheter riskerar aktörer på kapitalmarknaden att drabbas av minskat självförtroende vid kapitalplaceringsbeslut om kvalitén på revisionen är låg.

Revisorn är kontinuerligt utsatt för höga krav som dock tenderar att öka ytterligare vid osäkra förhållanden, vilket gör att allmänheten efterfrågar en högre nivå av skepticism under sådana omständigheter.

Vid dessa omständigheter är risken för osäkerheter i företaget som kan leda till utfärdade going concern-anmärkningar större (Albitar et al., 2020). Det kan tyda på att det föreligger ett ökat behov av trygghet och komfort under extraordinära omständigheter. Carrington (2014) argumenterar att behovet av komfort för redovisningen är extra stark under kritiska omständigheter eftersom allmänhetens tillförlitlighet till företag minskar drastiskt. Mot bakgrund av detta kan revisionen efterfrågas mer än under vanliga förhållanden. En mer omfattande revision kan utöver revisionsarvodet även återspeglas i antalet dagar som revisionen pågår (Krishnan & Yang, 2009). Förekommer det väsentliga osäkerheter i företaget kan ett alternativ för att hantera risken vara att utöka tidsomfattningen för revisionen (Schmidt, 2008).

Således kan komfortteorin användas som ett centralt verktyg för att synliggöra studiens resultat, eftersom revisionsarvodet är en direkt konsekvens av revisionsprocessens omfattning (Xu et al., 2013). Revisionsprocessens omfattning styrs av revisorns risknivå och det komfortabla tillstånd som i enlighet med Carrington (2014) uppkommer när revisorn är tillräckligt bekväm med att skriva på revisionsberättelsen. Samtidigt kan principal-agent-teorin utgöra en viktig komponent för att skapa förståelse för resultatet, med hänsyn till betoningen på informationsasymmetri som tenderar att öka i samband med förhöjda risker i företaget. I enlighet med Carrington (2014), utgör teorierna ingen sanning utan ska snarare betraktas som ett verktyg för att förklara särskilda fenomen. Således används det teoretiska ramverket för att skapa en förståelse för studiens resultat.

2.4 Risk

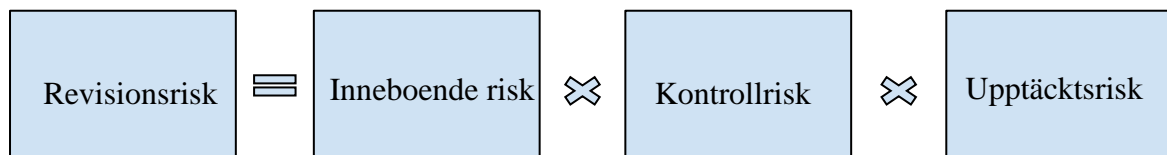
Studien syftar till att generera en inblick över hur revisorns arbetsinsats har förändrats mot bakgrund av den ökade risken i företag som har uppstått under covid-19. Således utgör risk ett centralt begrepp. Enligt Carrington (2014) kan risk beskrivas som sannolikheten att en önskad händelse kommer inträffa och utgöra ett hinder för företagets uppsatta mål.

Företagens risker kan vara av både intern och extern karaktär, som har en inverkan på de ekonomiska räkenskaperna. Externa risker kan exempelvis utgöra lagförändringar eller andra omständigheter som har en inverkan på verksamheten. Detta kan påverka både bransch, företags- eller produktnivå (Carrington, 2014). SCB (2021) påvisar att covid-19 har haft en betydande påverkan på företagens räkenskaper. Omsättning och antalet anställda har varit föremål för minskning i många företag. Den förklarande anledningen härleds till de statliga restriktionerna, som i hög utsträckning påverkat branscher vars verksamhet innefattas av personliga och nära kontakter mellan människor. Nöjesbranschen, resebyråer, hotell, restauranger och persontransporter utgör exempel på sådana branscher (SCB, 2021).

Om redovisningen visar väsentligt osäkra ekonomiska eller verksamhetsrelaterade förhållanden kan företaget erhålla en anmärkning om fortsatt drift. En sådan upplysning indikerar att det föreligger tvivel om företagets förmåga att bedriva verksamheten tolv månader framåt. Finner revisorn att det föreligger tvivel över företagets fortsatta verksamhet ska det framgå i revisionsberättelsen (Carrington, 2014). I studien kommer dessa anmärkningar benämnas som going concern. Principen återfinns i nationella, liksom internationella lagar och revisionsstandarder (Geiger, Raghunandan & Riccardi, 2014; Tagesson & Öhman, 2015). För att bibehålla en god redovisningssed är det väsentligt för svenska revisorer att tillämpa de utfärdade standarderna (Carrington, 2014).

Revisionsrisken är en funktion av inneboende risk, kontrollrisk och upptäcktsrisk. Funktionen är applicerbar under revisionens planeringsstadium (Carrington 2014) och värdering av företagets risknivå (Charles, Glover & Sharp, 2010). Vid fastställandet av den inneboende risken och kontrollrisken utvärderas ledningens styrning och attityd till den finansiella redovisningen. Bedömer revisorn att det föreligger kvalitetsbrister i någon av dessa avseenden ökar även upptäcktsrisken, vilket avser risken att revisorn inte kommer hitta väsentliga fel i redovisningen (Carrington, 2014). Det kan medföra mer omfattande revisioner. Risken utgör sedermera grund för den väsentlighetsnivå som revisorn fastställer i planeringsprocessen (Carrington, 2014). I enlighet med International Auditing and Assurance Standards Board (IAASB, u.å) som har framtagit standarden ISA 320 om väsentlighet vid

planering och utförande av revision, innebär en lägre väsentlighetsnivå en lägre acceptans för fel i redovisningen. Vanligtvis medför detta en mer omfattande granskning i revisionen. Nivån beslutas utifrån en bedömning av vilka fel som är godtagbara i redovisningen utan att intressenter ska kunna skadas eller ta felaktiga beslut utifrån redovisningen (IAASB, u.å.). En ökad revisionsrisk kan med bakgrund av detta orsaka att revisorn erfordrar högre arvode för den extra arbetsinsats som risken speglar, redan under planeringsprocessen (Charles et al., 2010).

Figur 1: Ekvation för revisionsrisk

3. Metod

Kapitlet innefattar studiens metodiska ramverk där vi inledningsvis presenterar vår valda forskningsansats. Avsnittet omfattar även definitioner på studiens valda begrepp och operationalisering av variabler som är till grund för studiens hypoteser och statistiska tester. Slutligen förs en metoddiskussion där vi diskuterar de brister och hinder som uppkommit under processen.

3.1 Studiens kvantitativa inriktning

Med härledning till studiens syfte som ämnade till att undersöka om företag med en going-concern anmärkning under covid-19 har redovisat ett högre revisionsarvode jämfört med året innan fann vi det lämpligt att utföra en kvantitativ studie. I linje med Denscombe (2018), är kvantitativa metoder tillämpbara vid analyser som omfattar större mängder data. Vi undersökte 30 företags årsredovisningar under två år och inhämtade information om på förhand utvalda variabler. Valet av att använda årsredovisningar möjliggjorde att vi snabbt kunde utvinna relevant data beaktande till den tidsram som begränsat studiens omfattning. Studien kan därmed anses ha vissa karaktäristiska tecken av en dokumentstudie med härledning av att den primära datan har hämtats från offentliga dokument i form av årsredovisningar (Bryman & Bell, 2017). Studien präglas även av en deduktiv ansats, där hypoteser har formulerats utifrån relevant tidigare forskning. Därefter har resultatet härletts och diskuterats utifrån studiens teoretiska ramverk.

Således har det teoretiska ramverket betraktats som ett väsentligt verktyg för att analysera och finna slutsatser om studiens datamaterial. Teorierna har efter noga övervägande valts ut beaktande till dess relevans i förhållande med studiens syfte. Dessa subjektiva åtaganden kan betraktas som motsträviga till studiens kvantitativa inriktning, beaktande till Bryman och Bell (2017) resonemang om kvantitativa undersökningar och dess objektiva natur. Emellertid bedömde vi detta som nödvändigt för att erhålla en mer mångfacetterad analys. Beträffande det faktum att studiens empiri berör komplexa förhållanden mellan samhällskriser, revisionsarvoden och en mängd olika intressenter att ta hänsyn till ansågs det väsentligt att tolka materialet utifrån två olika perspektiv. Studien präglas därmed av vissa explorativa

karaktärsdrag beaktande till balansen mellan de statistiska analysmetoderna, den teoretiska referensramen och tidigare forskning.

3.2 Urval och datainsamling

Studien syftade till att undersöka om det förekommit en förändring av revisionsarvodet och längden på revisionsprocessen mellan 2019 och 2020. Observationerna omfattade de företag som erhållit en going-concern-anmärkning härlett till covid-19 under 2020. Alla företag redogjorde i förvaltningsberättelsen om bakgrunden till varför de erhållit en anmärkning. Det möjliggjorde att vi kunde handplocka de företag vars anmärkning kunde härledas till påverkan av covid-19. Vi filtrerade fram en lämplig urvalsram genom databasen Retriever Business. Urvalsramen representerade målpopulationen, vilket var samtliga företag med en revisionsanmärkning av allvarlig art, där mikrobolag² var undantagna. Studiens målpopulation innefattade alla svenskregistrerade bolag som inte var ett mikrobolag samt hade erhållit en going concern- anmärkning under 2020. Endast dessa företag användes i observationsgruppen. Av målpopulationen som bestod av 108 företag, sorterade vi således manuellt ut alla företag som inte redovisade revisionsarvode eller som inte hade en going concern-anmärkning som kunde härledas till covid-19. Det slutgiltiga urvalet resulterade i 30 företag.

Vid inledningen för studiens process valde vi att bekanta oss med databasen Retriever Business. Vi upptäckte då att endast ett fåtal mikrobolag av de totalt 517 mikrobolag med en revisionsanmärkning om allvarlig art frivilligt redovisade revisionsarvodet. Av den anledningen valde vi att utesluta mikrobolag, beaktande till studiens begränsade tidsram. Innan vi påbörjade insamlingen av data kontrollerade vi också att det fanns företag som uppfyllde kriterierna genom att göra ett mindre stickprov på Retriever Business. Vi filtrerade efter våra urvalskriterier på Retriever Business som mynnade ut i en urvalsram.

Därefter granskade vi företagen som presenterades först i listan, utan att uppmärksamma hur urvalsramen var sorterad. Vi fann då att majoriteten av företagen redovisade revisionsarvode. Vid den faktiska insamlingen fann vi dock att listan var fallande efter omsättning. Ju mindre företagen blev, med hänsyn till företagets omsättning, desto färre redovisade revisionsarvodet som en enskild post i noterna. Att de mindre bolagen redovisade revisionsarvode i lägre

² Mikrobolag avser bolag som har färre än 10 anställda och maximalt 2 miljoner euro i balansomslutning eller nettoomsättning (European Commission, 2021). Dessa företag uteslöts ur populationen.

utsträckning kan förklaras av att mindre bolag inte omfattas av de lagar som föreligger beträffande revisionsarvoden. Enligt 5 kap. 48 § årsredovisningslagen (SFS 1995:1554) är endast större aktie- och handelsbolag förpliktade till att redovisa revisionsarvode.

En kodningsmanual utformades innan arbetet med datainsamlingen inleddes. Eftersom studien ämnar till hypotesprövning av tidigare forskning och teorier utgjorde kodningsschemat ett verktyg för att bibehålla en hög grad av objektivitet. Dessa förutbestämda variabler, som baserades på variabler i tidigare forskning, bidrog till att våra personliga åsikter inte speglade datainsamlingen. Vi beaktade de systematiska aspekterna genom att i förväg utforma kriterier för de företag som inkluderades i studien och tillämpade de valda kriterierna konsekvent genom hela datainsamlingen. Ambitionen med detta systematiska tillvägagångssätt var att undvika osäkerheter om vilka variabler som skulle insamlas eller hur det skulle insamlas. Kodningsschemat baserades på de operationella definitionerna av risk, revisionsarvode och längden av revisionsprocessen.

3.3 Operationalisering av teoretiska begrepp

Samtliga operationella definitioner är baserade på tidigare forskning med liknande syfte. Begreppen har operationaliserats till mätbara variabler för att möjliggöra formulering och prövning av hypoteserna som redogörs för i avsnitt 3.4 *Hypoteser*. Operationaliseringen syftar även till att bibehålla ett genomgående objektivt förhållningssätt. Nedan redogörs studiens begrepp, en beskrivning av begreppen och begreppens teoretiska bakgrund.

Audlag motsvarar tidslängden för revisionsprocessen och har operationaliserats med stöd av Zhang & Huang (2013). Med hänsyn till studiens metodval och att studien beträffar covid-19 som kris har mätningen av risk och revisionsarvode anpassats för att kunna tillämpas i studien. I likhet med Xu et al. (2013) och Alexeyeva och Svanström (2015) som dock undersökte revision vid finanskrisen, har vi använt årtalen innan och under covid-19 för att jämföra två olika tidsperioder där den ena perioden präglas av risk härlett till covid-19. Revisionsarvode mättes i svenska kronor i kontrast till den naturliga logaritmen som har använts i tidigare studier, mot bakgrund av att en multipel regressionsanalys inte har använts som i tidigare studier (jmf Alexeyeva & Svanström, 2015).

Variabel	Beskrivning	Källa
AUDLAG	Antal dagar från och med räkenskapsårets sista dag tills dagen revisionsberättelsen för samma räkenskapsår signeras (Antal)	(Zhang & Huang, 2013)
Revisionsarvode	Revisionsuppdrag, exkluderat övriga revisionstjänster (SEK)	(Tagesson & Öhman, 2015) (Alexeyeva & Svanström, 2015)
Risk	Innan coronapandemin (2019), under coronapandemin (2020)	(Xu et al., 2013) (Alexeyeva & Svanström, 2015)

Tabell 1: Operationella definitioner

3.4 Hypoteser

Vi har i linje med studiens syfte och utifrån de operationella definitionerna formulerat hypoteser som ämnas att testas i studiens statistiska undersökning. Dessa har formulerats utifrån den tidigare forskning och teorier som presenteras nedanför.

Ett flertal studier har visat att revisionsarvodet höjdes under finanskrisen, i jämförelse med perioden innan finanskrisens inledning (Alexeyeva & Svanström, 2015; Zhang & Huang, 2013; Xu et al., 2013). En möjlig förklaring till att arvodet ökade förklarades av att det förelåg betydande osäkerheter om företagens framtid under denna period, därmed ökade även omfattningen på revisionen (Xu et al., 2013). Alexeyeva och Svanström (2015) argumenterade dock att höjningen av arvodet kunde vara en effekt av att revisorn adderat en riskpremie på revisionsarvodet för att bemöta och hantera den ökade revisionsrisken.

Som Carrington (2014) påvisar, bestäms omfattningen av revisionen i början av revisionsprocessen, där revisorn fastställer risken för att hitta felaktigheter i redovisningen. Charles et al. (2010) hävdar att revisionsarvodet planeras initialt vid revisionsprocessen, där en högre fastställd risk medför högre revisionsarvode. I enlighet med Pentland (1993) som menar att revisionen syftar till att skapa komfort kring redovisningen, bör det innebära att revisionsarvodet har ökat under covid-19 för att spegla de insatser som krävs för att skapa

komfort. Mot bakgrund av att studiens urval utgör företag som fått en going-concern-varning till följd av covid-19, föreligger det betydande osäkerheter i dessa företag. Därmed borde även revisionsarvodet för dessa företag ökat. Emellertid, beaktande till den genomsökning vi har gjort, har vi inte funnit någon studie som redogjort för hur revisionsarvodet har förändrats under covid-19. Av den anledningen har vi formulerat följande hypotes:

H1: Företag som erhållit en going-concern anmärkning under 2020 redovisar högre revisionsarvode 2020 jämfört vad de redovisade 2019

Xu et al. (2013) redogör att revisorer förväntas öka sin professionella skepticism vid en ökad revisionsrisk, vilket kan leda till fler omfattande revisionsåtgärder. Dock kunde inte studien, som jämförde Audlag innan och efter finanskrisen finna att Audlag ökade mellan denna period. Emellertid påvisar Albitar et al. (2020) att revisionsprocessen har varit mer komplex och präglats av komplikationer under covid-19. Bland annat har statliga restriktioner hindrat revisorer från att utföra fysiska kontroller av företagsinterna dokument och transaktioner. Revisorn har därmed tvingats utnyttja andra revisionsåtgärder för att säkerställa redovisningens tillförlitlighet (Albitar et al., 2020). Beaktande till att vår studie undersöker företag som fått en going-concern-varning härlett till covid-19, finns det studier som påvisar att revisorer tenderar att dröja med att signera revisionsberättelsen för det företag som har en going-concern-varning. Det kunde förklaras med att revisorerna inväntade fler bevis för att säkerställa att företagets going-concern-varningar var berättigad (Carey, Kortum & Moroney, 2012; Citron, Taffler & Uang, 2008). Med hänsyn till föregående resonemang har vi därmed formulerat studiens andra hypotes:

H2: Audlag var längre 2020 jämfört med 2019 för företag som har erhållit en going-concern anmärkning 2020

En annan inkonsekvent aspekt i forskningen beträffande Audlag är huruvida det föreligger ett samband mellan Audlag och revisionsarvode. Xu et al. (2013) och Alexeyeva och Svanström (2015) studie påvisade att det inte förelåg ett positivt samband mellan variablerna Audlag och revisionsarvode under finanskrisen. Hay, Knechel och Wong (2006) studie kunde dock påvisa ett positivt samband mellan variablerna. Ju högre arvode revisorn erfordra, ju längre tid tendera revisionen att pågå. Albitar et al. (2020) varnade i inledningen av coronapandemin att revisionsarvodet förväntades höjas mot bakgrund av den mer omfattande revisionsprocessen som krävdes. Vi har dock inte funnit någon studie som faktiskt

undersöker om det föreligger ett samband mellan Audlag och revisionsarvode under covid-19. Mot bakgrund av detta formuleras studiens tredje hypotes:

H3: Det finns ett positivt samband mellan revisionsarvode och Audlag hos företag som har erhållit en going-concern anmärkning 2020

3.5 T-test & Pearson's korrelationskoefficient

För att besvara studiens hypoteser har vi genomfört statistiska analyser genom t-test och Pearson's korrelationskoefficient. Båda analysmetoderna bygger på antagandet om att urvalet är normalfördelat. För att ett icke-normalfördelat urval ska betraktas som normalfördelat ska urvalet bestå av ett minimum på 30 observationer (Wahlin, 2015). Studiens observationer uppgick till 30 företag vilket gör att analysmetoderna var tillämpbara med studiens urval. Den statistiska analysen kommer att inledas med att redogöra för deskriptiv statistik som visar variablernas medelvärde, standardavvikelse, minimumvärde och maximivärde för variablerna. Dessa användes för att generera kunskap om de grundläggande antaganden som kan redogöras av det råa datamaterialet (Denscombe, 2018).

H1 och H2 syftar till att jämföra skillnaden mellan två variabler under två olika år. Mot bakgrund av detta ansågs t-test med parvisa jämförelser som en lämplig metod (Denscombe, 2018). Metoden har även tillämpats av Alexeyeva och Svanström (2015), vars syfte är likvärdigt denna studie. Metoden är även lämplig beaktande till att variablerna i studien har en stor spridning. Vid t-test beaktas standardavvikelsen vid jämförelsen av medelvärdet vilket genererar ett tillförlitligt resultat i linje med studiens valda signifikansnivå (Wahlin, 2015).

Eftersom H3 syftar till att undersöka korrelationen mellan två variabler har vi prövat hypotesen genom Pearson's korrelationskoefficient. Analysmetoden beräknar riktningen av sambandet och styrkan av den linjära korrelationen mellan variablerna (Wahlin, 2015). Med hänsyn till att Pearson's korrelationskoefficient baseras på antagandet att sambandet är linjärt har ett spridningsdiagram upprättats för att illustrera korrelationen. Delvis kontrollerades spridningen för att se om spridningen var icke-linjär, men syftet var även att kontrollera om det förelåg outliers. Eftersom sådana avvikelser kan tyda på felmatning av data var det väsentligt att kontrollera observationer som starkt avviker från resterande observationer (Wahlin, 2015). I studien användes en signifikansnivå på $p < 0,05$, vilket i enlighet med Denscombe (2018) betraktas som vedertaget i småskalig forskning. En signifikansnivå på fem procent tyder på ett signifikant resultat med 95 procents säkerhet. Det tyder på att

resultatet sannolikt inte beror på slumpen. Överstiger p-värdet 0,05 kan nollhypotesen inte förkastas. I t-testet innebar nollhypotesen att det inte förelåg en skillnad på medelvärdet $H_0: \mu_1 = \mu_2$.

3.6 Metoddiskussion

Följande avsnitt ämnar till att diskutera de begränsningar som präglat studiens metodval och resultat. Vi diskuterar även tidigare metodval som i ett senare skede av uppsatsprocessen avlägsnats på grund av dess brister. Med detta avsnitt vill vi även skapa transparens för studiens process som lett fram till studiens slutliga resultat och analys.

3.6.1 Kritik och begränsningar av metodval

Studiens metodval genomsyras av vissa kvalitetsbrister som har uppdragats senare i processen. Som vi har nämnt tidigare var det färre företag som redovisade revisionsarvode jämfört med vad vi inledningsvis förväntade oss. Enligt Wahlin (2015) är ett uttryckligt krav vid inferentiell statistik att urvalet ska vara slumpmässigt uttaget från populationen. Genom ett oberoende slumpmässigt urval säkerställs att subjektiva val inte påverkar det slutliga resultatet. Därmed ökar möjligheterna till att slutsatserna även kan hänvisas till populationen (Wahlin, 2015). Beaktande till den begränsade urvalsramen ansågs det inte vara genomförbart med ett slumpmässigt urval. Populationen består av 30 företag som erhöll en going-concern anmärkning 2020 och som dessutom redovisar revisionsarvodet i redovisningen. Förhoppningen var att urvalet kunde representera målpopulationen. Mot bakgrund av denna förhoppning genomförde vi en småskalig analys av urvalet genom att analysera kvoten av målpopulationens bransch och storlek. Även fast analysen påvisade att det förelåg liknande mönster mellan population och urval, insåg vi sedermera att metoden inte var tillräckligt tillförlitlig. Vi insåg att det inte var möjligt att generalisera resultatet från urvalet till målpopulationen med hänsyn till att vi inte tillämpade ett slumpmässigt oberoende urval.

Valet av statistisk analysmetod är även föremål för kritik. Jämförelsen av H_1 och H_2 ämnade främst till att undersöka förändringen av revisionsprocessen från 2019 till 2020. Eftersom studien syftade till att undersöka om det hade skett en förändring i en orolig samhällskontext valde vi att observera företag som präglades av en betydande risk. Huruvida förändringen av revisionsarvode och Audlag har ett kausalt samband med covid-19 går inte att besvara med studiens metoddesign. Detta var den inledande idén vid studiens process. Resultatet kan

endast visa en indikation på hur vissa variabler har förändrats i en orolig samhällskontext. Resultatet har analyserats baserat på de teorier som har använts för att skapa förståelse om resultatet och tidigare forskning som studien vilar på. Mot bakgrund av de begränsningar som präglat de statistiska testerna har en omfattande del av arbetet omfattats av att identifiera väsentliga begrepp, identifiera relevanta operationella definitioner av begreppen samt kartlägga sambandet mellan risk och aspekter i revisionen som redogörs i tidigare forskning. En ytterligare begränsning var att Pearson's korrelationskoefficient endast kan undersöka sambandet mellan två variabler (Wahlin, 2015). Företag, revision och risk är komplexa fenomen och det föreligger sannolikt fler variabler som kan påverka sambanden mellan dessa aspekter. Mot bakgrund av detta undersöker studien endast en förhållandevis minimal del av det betydande kunskapsgap som faktiskt föreligger inom området. Vi har även tagit hänsyn till att ett föreliggande samband mellan två variabler inte tyder på ett orsakssamband, det kan endast indikera på en samvariation (Denscombe, 2018). Detta påverkar studiens kvantitativa inriktning där analysmetoden inte kan framhäva mer ingående samband mellan olika variabler. Således har teori och tidigare forskning en mer central roll vid tolkning av den statistiska analysen, vilket är i förhållande till de explorativa karaktärsdrag som präglar studien.

Valet av statistisk analysmetod baserades på problematiken med användandet av regressionsmodeller som har använts i tidigare studier, med hänsyn till studiens urval. En multipel regressionsanalys genomfördes initialt i SPSS, i linje med de tidigare studier som har undersökt förändringen av revisionsarvode under finanskrisen (Alexeyeva & Svanström, 2015; Xu et al., 2013). Trots att regressionsanalysen bestod av ett flertal operationaliserade variabler ansåg vi inte att analysen bidrog till ett värdefullt resultat eftersom resultatet påvisade att modellen inte kunde förutsäga ett användbart resultat. Förklaringsgraden var även mycket låg i den genomförda regressionsmodellen. Av den anledningen genomförde vi t-test och Pearson's korrelationskoefficient, som ansågs som en lämpligare metod i förhållande till syftet och urvalet. Variablerna som representerade kontrollvariablerna i regressionsanalysen var inte relevanta beaktande till de nya metodvalen. Mot bakgrund av föregående resonemang exkluderades den multipla regressionsanalysen från studien.

3.6.2 Tidigare komponent av studien

Studien har tidigare bestått av ytterligare en undersökning som har avlägsnats från studien mot bakgrund av den låga reliabiliteten. Denna undersökning innefattade en icke-

slumpmässig kontrollgrupp. Eftersom studien endast omfattar företag som har erhållit en going concern- anmärkning ansåg vi att en relevant del av studien var att undersöka om företag med en going concern- anmärkning hade en högre ökning av revisionsarvodet mellan 2019 och 2020 än företag som inte erhöll en going-concern anmärkning. I denna del av studien användes en kontrollgrupp som representerade de 30 företag som erhöll en going-concern anmärkning 2020, dock utan en going-concern anmärkning 2019. Totala observationer uppgick således till 60 företag vid denna tidpunkt, innefattandes av observationerna från både den ursprungliga undersökningsgruppen och kontrollgruppen. Med ett oberoende t-test och Pearson's korrelationskoefficient visade resultatet att det inte fanns en signifikant skillnad mellan urvalsgrupperna och att det inte förelåg ett samband mellan going-concern anmärkningar och förändring av revisionsarvodet.

Matchningsprocessen mellan urvalsgrupp och kontrollgrupp utfördes genom att samtliga företag matchades med ett kontrollföretag som i hög grad speglade företagets omsättning, antal anställda, totala tillgångar och bransch. Valet av kriterierna baserades på det faktum att covid-19 har påverkat branscher i olika utsträckning (SCB, 2021), samt att vi resonerade att vi kunde erhålla en rättvisare jämförelse om företagen redovisade utifrån liknande praxis och regelverk. I efterhand insåg vi att matchningsprocessen var svag och det icke-slumpmässiga urvalet inte kunde säkerställa att kontrollgruppen inkluderade alla väsentliga variabler som kunde ha en inverkan på resultatet. Vi insåg att det förelåg ytterligare aspekter än företagets storlek och bransch som kunde vara orsaker till att revisionsarvodet hade förändrats, specifikt vissa icke observerbara egenskaper som endast med säkerhet kan observeras genom ett slumpmässigt urval (Wahlin, 2015). Vi resonerade att resultatet av undersökningen saknade tillförlitlighet och reliabilitet. Av den anledningen valde vi att avlägsna denna del av studien från resultatet.

3.7 Forskningsetiska principer

Vi har i denna studie analyserat dokument i form av årsredovisningar som är av offentlig karaktär. Vi har dock av etiska skäl beaktat Bryman och Bell (2017) förslag på sedvanliga forskningsetiska principer inom svensk forskning. En forskningsetisk princip som är av särskild vikt i denna studie är väsentligheten av att vara transparent med metodbeskrivningen. Mot bakgrund av detta har vi varit noggranna med att redogöra för metodens ställningstaganden i syfte att reducera tvivel över studiens tillförlitlighet. Med hänsyn till vikten av transparens har det varit väsentligt att diskutera de svagheter som präglat

metodvalen. En annan aspekt som Denscombe (2018) beskriver som väsentlig inom samhällsforskningen är att förhålla sig till forskningen med integritet och objektivitet. Således har vi från det initiala skedet av datainsamlingen fram till analysen strävat efter att förhålla oss till den insamlade datan med ett objektivt synsätt. Alla företag som uppnådde urvalskriterierna inkluderats i studien och resultatet är fullständigt baserat på informationen som inhämtas från årsredovisningarna.

4. Resultat

Kapitlet syftar till att presentera studiens deskriptiva statistik som ämnar till att generera en överblick av studiens resultat samt de statistiska analyser som har utförts för att besvara studiens hypoteser. Därefter diskuteras resultatet och de besvarade hypoteserna med stöd av den teoretiska referensramen.

4.1 Deskriptiv statistik

Nedanför redovisas medelvärdet, standardavvikelse, minimumvärde och maximumvärde för de statistiska variablerna. Antal observationer uppgår till 60, varav 30 observationer är från årsredovisningar år 2019 och 30 observationer från år 2020. Medelvärdet av revisionsarvodet har ökat från 185 761,63 kronor 2019 till 209 375,97 kronor 2020. Medelvärdet av Audlag har dock bara minskat marginellt, från 170,57 dagar år 2019 till 170,10 dagar år 2020.

Variabel	Antal observationer	Medelvärde	Std avvikelse	Min	Max
Revisionsarvode 2019	30	185761,63	268073,46	26000	1188301
Revisionsarvode 2020	30	209375,97	267595,72	21115	1253800
AUDLAG 2019	30	170,57	49,54	66	294
AUDLAG 2020	30	170,10	47,98	90	293

Tabell 2: Deskriptiv statistik

4.2 Resultat av parvisa t-test

I följande delavsnitt presenteras resultaten av de parvisa t-testen och prövning av H1 och H2. Nedan presenteras resultatet av det parvisa t-testet som syftar till att undersöka om revisionsarvodet har ökat från 2019 till 2020. Som det framgick av *Tabell 2: Deskriptiv statistik* redovisade företagen ett medelvärde av revisionsarvodet 2019 på 185 761 kronor och 209 375 kronor under 2020. Resultatet observerar ett p-värde på 0,04033 och t-värde på -2,15. P-värdet understiger signifikansnivån på fem procent vilket innebär att resultatet är statistiskt signifikant. Med en säkerhet på 95 procent finns det således stöd till att

förändringen som observerades vid beräkningen av medelvärdet inte beror på slumpen. Nollhypotesen kan därmed förkastas.

Par	Medelvärde	Std avvikelse	Standard error	t	df	p
Revisionsarvode 2019 – Revisionsarvode 2020	-23614,33	60256,33	11001.25	-2,15	29	0,04033

Tabell 3: Parvisa t-test - revisionsarvode

Därefter presenteras resultatet av t-testet med parvisa jämförelser som syftar till att undersöka om Audlag har ökat från 2019 till 2020. Resultatet av t-testet observerar ett p-värde på 0,95 och ett t-värde på 0,063. P-värdet överstiger signifikansnivån på fem procent och resultatet är därför inte statistiskt signifikant. *Tabell 2: Deskriptiv statistik* påvisade att medelvärdet för Audlag 2019 och 2020 var närmast identiskt. Dock undersöktes den marginella förändringen med ett t-test för att kontrollera om slumpen i urvalet kunde ha förorsakat resultatet. Resultatet visar att nollhypotesen med 95 procents säkerhet inte kan förkastas. Det saknas därmed stöd till att Audlag har ökat för de observerade företagen mellan 2019 och 2020.

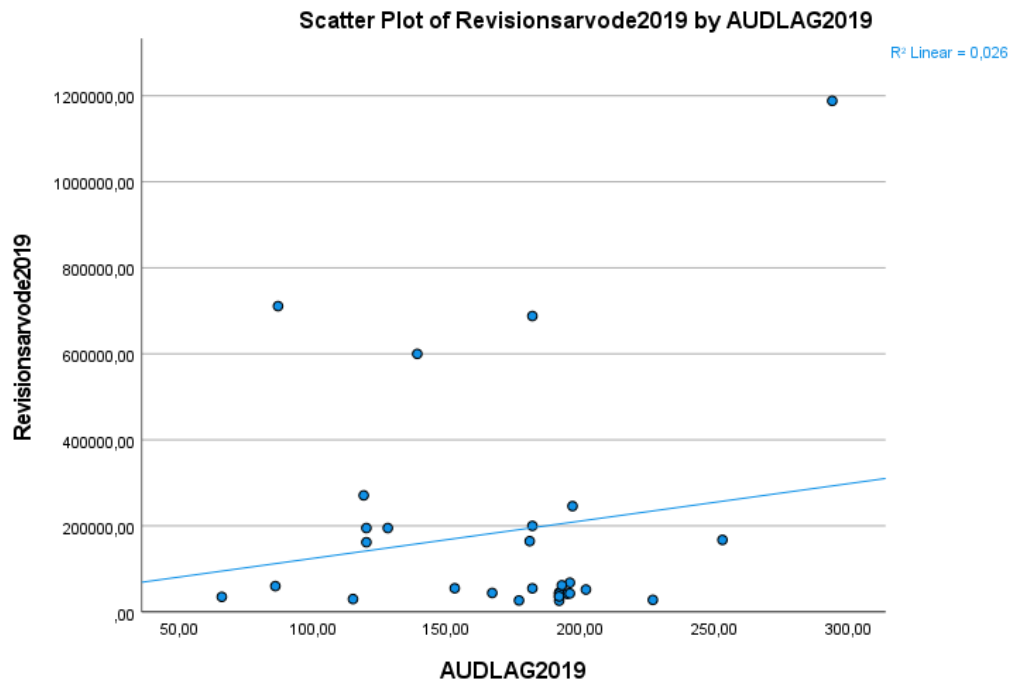
Par	Medelvärde	Std avvikelse	Standard error	t	df	p
AUDLAG 2019 – AUDLAG 2020	0,4667	40,6717	7,4256	0,063	29	0,95

Tabell 4: T-test parvisa jämförelse - Audlag

4.3 Pearson's korrelationskoefficient

I följande delavschnitt presenteras resultaten från spridningsdiagrammen och Pearson's korrelationskoefficient. Vi undersökte korrelationen mellan variablerna år 2019 och 2020. Nedan presenteras spridningsdiagrammet som syftar till att illustrera den potentiella korrelationen mellan den beroende variabeln revisionsarvode 2019 och den oberoende variabeln Audlag 2019. Regressionslinjen är positiv och tyder på en ökning av Audlag är i korrelation till en ökning av revisionsarvodet. Som det framgår av R^2 , kan endast 2,6 procent av variationen för revisionsarvoden förklaras av Audlag. Förklaringsgraden understiger 30 procent och betraktas därför som mycket låg (Wahlin, 2015). Som figuren illustrerar föreligger det en betydande spridning av observationerna, vilket tyder på ett mycket svagt

samband. Observationen som avviker kraftigt från resterande observationer har kontrollerats för att säkerhetsställa att inmatningen och insamlingen av data har utförts korrekt.

Figur 2: Spridningsdiagram - Revisionsarvode 2019 & Audlag 2019

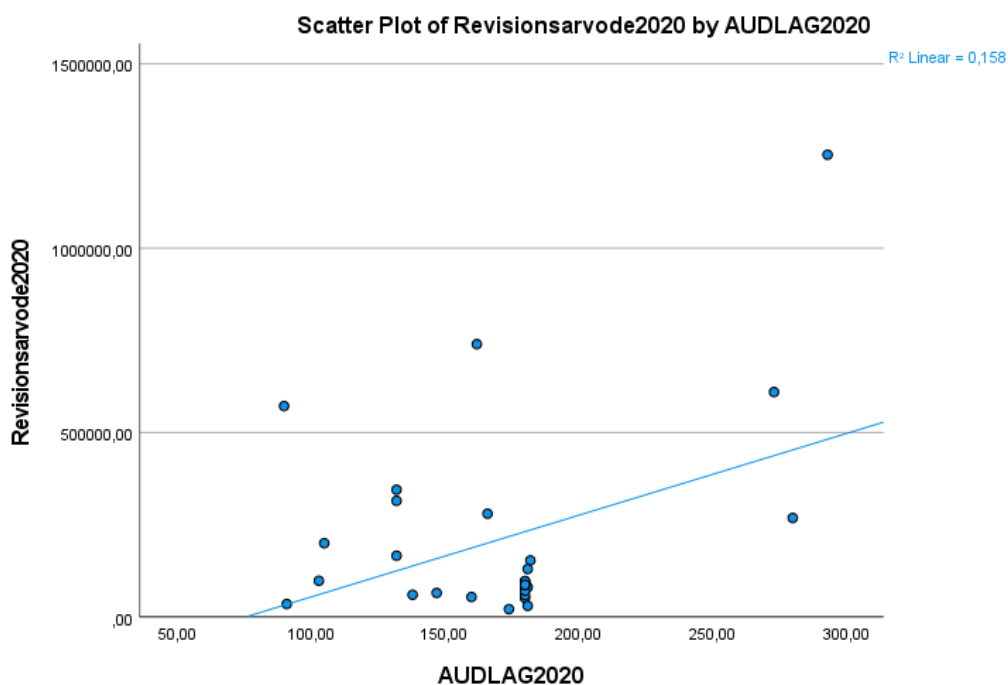
Nedanför presenteras resultatet av Pearson's korrelationskoefficient.

Korrelationskoefficienten är $r = 0,161$, vilket tyder på ett mycket svagt positivt samband (Wahlin, 2015). P-värdet uppgår till 0,397 och överstiger signifikansnivån på 5 procent. Det framgår således av resultatet med en säkerhet på 95 procent att det inte finns ett statistiskt signifikant samband mellan revisionsarvode 2019 och Audlag 2019.

Variabel	Bivariat-korrelation	AUDLAG 2019
Revisionsarvode 2019	Pearson korrelation	0,161
	Sig. (2-tailed)	0,397
	N	30

Tabell 5: Pearson's korrelationskoefficient - Revisionsarvode 2019 & Audlag 2019

Nedan presenteras spridningsdiagrammet som syftar till att illustrera den potentiella korrelationen mellan den beroende variabeln revisionsarvode 2020 och den oberoende variabeln Audlag 2020. Undersökningen syftar till att synliggöra om det föreligger ett positivt samband av Arvode och Audlag under en orolig samhällskontext. Regressionslinjen är positiv och tyder på en ökning av Audlag är i korrelation till en ökning av revisionsarvode. Som det framgår av R^2 är förklaringsgraden högre än vid 2019 med ett värde på 0,158. Variationen av revisionsarvode kan förklaras till 15,8 procent av Audlag. Förklaringsgraden understiger 30 procent och betraktas därmed fortfarande som låg (Wahlin, 2015). Som figuren illustrerar finns det en relativt stor spridning av observationerna, som kan tyda på ett svagt samband. Observationen som avviker från resterande observationer har kontrollerats för att säkerhetsställa att datan är korrekt.

Figur 3: Spridningsdiagram - Revisionsarvode 2020 & Audlag 2020

Pearson's korrelationskoefficient visar att korrelationskoefficienten är $r=0,398$, vilket tyder på att det finns ett måttligt positivt samband mellan revisionsarvode och Audlag (Wahlin, 2015). P-värdet uppgår till 0,030 och understiger signifikansnivån på 5 procent. Därmed finns det en säkerhet på 95 procent att det föreligger ett måttligt samband mellan revisionsarvode 2020 och Audlag 2020.

Variabel	Bivariat-korrelation	AUDLAG 2020
Revisionsarvode 2020	Pearson korrelation	0,398*
	Sig. (2-tailed)	0,030
	N	30

Tabell 6: Pearson's korrelationskoefficient - Revisionsarvode 2020 & Audlag 2020

5. Analys

I detta kapitel redogör vi och diskuterar resultaten från de statistiska testerna som har genomförts. Avsnittet syftar även till att besvara och diskutera de hypoteser som formulerats utifrån tidigare forskning och studiens teoretiska referensram.

5.1 Förändring av revisionsarvode

H1: Företag som erhållit en going-concern anmärkning under 2020 redovisar högre revisionsarvode 2020 jämfört med vad de redovisade under 2019

Den deskriptiva statistiken som påvisas i *Tabell 2: Deskriptiv statistik* redogör för en hög ökning av medelvärdet för revisionsarvodet. Resultatet av t-testet visar att företag som erhållit en going-concern anmärkning under 2020 redovisar högre revisionsarvode jämfört med vad de redovisade under 2019. Resultatet tyder även på en signifikant skillnad mellan åren. Således finner vi stöd till H1. Resultatet är i linje med tidigare studier som har undersökt förändringen av revisionsarvode i kontext till finanskrisen, en kris som orsakade omfattande osäkerheter i många företag (Alexeyeva & Svanström, 2015; Zhang & Huang, 2013; Xu et al., 2013).

Tidigare studier har argumenterat att revisorns arbetsinsats speglas genom revisionsarvodet (Xu et al., 2013). Att revisionsarvodet har ökat under 2020 kan förstås med stöd av principal-agent-teorin. I enlighet med detta perspektiv tenderar större företag att präglas av informationsasymmetri eftersom det i högre utsträckning råder en diskrepans mellan företagsledning och ägare (Deegan & Unerman, 2011). Informationsasymmetrin beskrivs expandera vid en ökad risk eftersom företagsledningen tenderar att genomföra mer riskfyllda beslut än ägarna (Carrington, 2014). Det kan härledas till Albitar et al. (2020) resonemang om att covid-19 har ökat risken för manipulering i redovisningen till följd av oroliga marknadsförhållanden. Skulle det förekomma felaktigheter i redovisningen innebär det att kapitalmarknaden kommer erhålla felaktig information. Ökad informationsasymmetri bör initialt leda till att revisorns ansvar till att verifiera redovisningen förstärks. Det kan sedermera medföra högre agentkostnader på grund av en mer omfattande revision (Carrington, 2014). Att studien påvisade ett ökat arvode kan spekulativt härledas till

resonemanget om att en ökad risk i företagen kan orsaka utökade revisionsprocesser som i sin tur återspeglas i revisionsarvodet.

Givet att revisorn skapar komfort är det naturligt att även revisionsprocesserna blir mer omfattande och att revisionsarvodet höjs för att bemöta intressenternas krav på en kvalitetsgranskad revision under covid-19 (Albitar et al., 2013). Eftersom revisionsarvodet kan betraktas utgöra ett mått för revisionsinsatsen (Xu et al., 2013), är det troligt att revisionsarvodet har ökat under 2020 som teoretiskt bör ha präglats av mindre komfort och osäkerheter i redovisningen. Å andra sidan tenderar informationsflödet att fungera som ett övervakningsorgan, givet att den fungerar effektivt. Om marknaden får kännedom om att det föreligger till exempel manipulering i redovisningen försämras företagets anseende. Både principalen och agenten drabbas negativt av en sådan händelse (Meckling & Jensen, 1976). Det kan tyda på revisorns funktion inte är den enda som kontrollerar informationsasymmetrin, vilket försvagar argumentet om att informationsasymmetri är en enskild förklaring till att revisionsarvodet har kunnat förändras under det rådande kontextuella sammanhanget.

5.2 Förändring av längden på revisionsprocess

Förutom förändringen på revisionsarvodet finns det även studier som tyder på att revisionsrisken speglar längden på revisionsprocessen (Durand, 2019). Mot bakgrund av detta har vi genomfört parvisa t-test för att undersöka om Audlag har förändrats från år 2019 till 2020. I samband med den ökade revisionsrisken antog vi, med stöd från komfortteorin (Carrington, 2014), att Audlag skulle öka mellan 2019 och 2020. Antagandet baseras på resonemanget att revisorn kan vid vissa situationer dröja med att signera revisionsberättelsen. Fenomenet är särskilt förekommande om revisorn misstänker att en going concern-anmärkning är berättigad, då revisionsrisken tenderar att bli högre (Durand, 2019). Det innebär att revisorn förväntas ägna mer tid åt revisionen för att utreda att alla väsentliga riskmoment är eliminerade (Carrington, 2014).

H2: Audlag var längre 2020 jämfört med 2019 för företag som har erhållit en going concern-anmärkning 2020

I den deskriptiva statistiken, som återfinns i *Tabell 2: Deskriptiv statistik*, redogörs en mycket låg minskning av medelvärdet för Audlag. Resultatet visade att det inte fanns en signifikant

skillnad mellan antal dagar för revision mellan 2019 och 2020. Således stödjer inte resultatet H2.

Att Audlag inte har förändrats är överensstämmande med andra studier (Alexeyeva & Svanström, 2015; Xu et al., 2013). Revisorns hantering av en ökad risk speglas framför allt i revisionsarvodet (Xu et al., 2013). Som det framgår av H1 har revisionsarvodet ökat mellan 2019 och 2020. En förklaring kan vara att revisorn har krav på att utföra revisionen under samma tidsram som tidigare år, men måste utnyttja fler kostsamma åtgärder för att bemöta den högre revisionsrisken och skapa komfort (Xu et al., 2013; Carrington, 2014). Som tidigare nämnt resonerar Alexeyeva & Svanström (2015) dock att det ökade arvodet inte behövde vara en konsekvens av en mer omfattande revision. Snarare kunde det ökade arvodet förklaras av en särskild riskpremie som adderats i förhand på det ordinarie revisionsarvodet.

Alexeyeva och Svanströms (2015) resonemang kan jämföras med Charles et al. (2010) resonemang om revisionsrisken. Omfattningen av revisionen och revisionsarvodet beslutas redan i planeringsstadiet, vars beräknade arvode speglar revisionsrisken. Carrington (2014) menar även att revisionsrisken beslutas utifrån den nivå av komfort som revisorn bedömer är lämplig. Beaktande till fastställande av väsentlighetsnivån i enlighet med ISA 320 (IAASB, u.å), kan det tyda på att revisorn välplanerade revisionsprocess inte ökar längden på revisionsprocessen utan bara omfattningen av en redan bestämd tidsram. Givet att revisorn initialt, i enlighet med Charles et al. (2010), bedömer företagets interna risker beslutar revisorn om revisionens väsentlighetsnivå. Med hänsyn till covid-19 och Albitar et al. (2020) resonemang om ökade risker för manipulering av redovisningen kan sådana aspekter varit avgörande för revisorn redan under planeringsstadiet. Därmed kan revisionsinsatsen återspeglats i revisionsarvodet och inte i längden för revisionsprocessen, som stöds av resultatet i H1 och H2.

5.3 Korrelationen mellan revisionsarvode och Audlag

H3: Det finns ett positivt samband mellan revisionsarvode och Audlag hos företag som har erhållit en going concern- anmärkning 2020

För att pröva hypotesen huruvida det föreligger en positiv korrelation mellan revisionsarvodet och Audlag genomfördes en beräkning med Pearson's korrelationskoefficient. Syftet var att undersöka om det förelåg en positiv korrelation under räkenskapsåret 2020, vilket avser samma år som covid-19 bröt ut. Vi undersökte också om det förelåg en positiv korrelation

mellan Audlag och revisionsarvode 2019. Vi har valt att inte undersöka om det föreligger en statistiskt signifikant skillnad mellan 2019 och 2020. Syftet var i stället att erhålla en inblick om det uppkom olika resultat under en pågående samhällskris eller inte.

Studiens resultat visar att det finns ett måttligt samband mellan revisionsarvode och Audlag under 2020, detta visade sig även vara statistiskt signifikant. Dock bör detta samband betraktas med en viss försiktighet. Med hänsyn till de statistiska metodval som präglar studien, kan vi omöjligen bevisa att det föreligger ett kausalt samband mellan revisionsarvode och Audlag. Av resultatet kan vi dock utläsa att det föreligger en viss samvariation mellan variablerna. Resultatet indikerar därmed att det delvis finns stöd för att H3 stämmer.

Att det däremot förekommer en samvariation är i linje med Carrington (2014) resonemang om idén om revisorns komfort och de osäkerheter som präglat företag under covid-19 (Đorđević och Đukić, 2021). En specifik svårighet beror revisorns förmåga att utfärda going concern-anmärkningar. Pandemin har orsakat betydande osäkerheter till att förutsäga företagets framtid med hjälp av redovisning (Đorđević och Đukić, 2021). Den påvisade samvariationen kan därmed härledas till revisorns synvinkel av komfort, vars komfortabla tillstånd uppnås när revisorn har hittat tillräckligt många revisionsbevis som kan få honom tillräckligt trygg att signera revisionsberättelsen (Carrington, 2014). Detta är i linje med Durand (2019), som menar att arvudet ökar när revisionsrisken ökar, vilket även tyder på att revisionen kan ta längre tid. Att urvalet har präglats av en betydande revisionsrisk är sannolikt eftersom samtliga företag i urvalet har en utfärdad going concern- anmärkning.

Resultatet visade även att det förelåg en positiv men mycket låg korrelation mellan revisionsarvode och Audlag under 2019. Resultatet var dock inte statistiskt signifikant. Resultatet tyder sedermera på att en positiv korrelation endast verkar kunna anträffas under 2020, vilket är det år som det förelåg en betydande risk i företagen. Med hänsyn till den låga förklaringsgrad som kunde påvisas i båda undersökningarna, finns det en betydande sannolikhet till att även andra variabler kan förklara förändringen av revisionsarvodet.

Som det framgick i spridningsdiagrammen *Figur 2: Spridningsdiagram Revisionsarvode 2019 & Audlag 2019* och *Figur 3: Spridningsdiagram Revisionsarvode 2019 och Audlag 2019* fanns det en observation både vid 2019 och 2020 som avvek från resterande observationer. Denna observation kan påverka resultatet beaktande till spridningen som illustrerades och framställer en starkare korrelation än om den hade exkluderats. Det kan vara en förklaring till att vi såg en såg en samvariation mellan Audlag och revisionsarvode.

Varken Alexeyeva och Svanström (2015) eller Xu et al. (2013) kunde finna ett samband mellan revisionsarvode och Audlag trots att deras resultat visade att revisionsarvodet hade ökat. Att vi inte heller observerat en skillnad på Audlag mellan 2019 och 2020 ifrågasätter studiens resultat beaktande till att vi inte heller fann någon samvariation mellan revisionsarvode och Audlag under 2019.

6. Avslutande diskussion och slutsatser

Studiens syfte var att analysera i vilken utsträckning en extern och kritisk omständighet kan ha för inverkan på risken i företagens finansiella redovisning, genom att undersöka påverkan på revisionsarvodet och längden på revisionsprocessen. Följande kapitel syftar till att besvara studiens frågeställningar och summera resultatet i anknytning med studiens bakgrund. Avslutningsvis diskuteras de begränsningar som präglat studien och förslag till vidare forskning inom området.

6.1 Besvarande av forskningsfrågor och syfte

Q1: Hur har revisionsarvodet och längden för revisionsprocessen förändrats för företag som erhöll en going-concern anmärkning till följd av covid-19, från 2019 till 2020?

Denna studie har ämnat till att skapa förståelse för hur två centrala teman för revisionsinsatsen har förändrats under kritiska omständigheter, mer specifikt under covid-19. Studiens urval omfattar som tidigare nämnt företag som fått en utfärdad anmärkning om going concern. Denna revisionsanmärkning är i enlighet med Hartwig (2018) en svårbedömd aspekt och tenderar även att öka revisionsarvodet till följd av det noggranna förarbetet som krävs för att finna tillräckliga bevis för anmärkningen (Firth, 2002). Mot bakgrund av detta förväntade vi oss att det första temat, som avser revisionsarvode, skulle öka mellan 2019 och 2020. Resultatet av det parvisa t-testet visar att revisionsarvodet har ökat för de 30 företag som innefattas av studiens urval. Som svar på forskningsfrågan innebär det att vi har hittat statistiskt signifikanta bevis på att revisionsarvodet har ökat under covid-19.

Studiens andra tema som avser förändringen på längden av revisionsprocessen under en kris, har varit i föremål i tidigare studier. Främst har tidigare studier undersökt huruvida längden på revisionsprocessen har ett positivt samband med revisionsarvodet eller den osäkerhet som präglar företaget. Resultaten har dock visat sig vara inkonsekvent i de studier vi har funnit (Alexeyeva & Svanström, 2015; Xu et al., 2013; Durand, 2019). Vår studie har visat att det inte föreligger en statistiskt signifikant förändring av längden på revisionsprocessen, eller Audlag som utgör den operationella definitionen av begreppet. Däremot visar studiens tredje hypotesprövning att det föreligger ett positivt samband mellan revisionsarvode 2020 och Audlag 2020. Resultatet är intressant eftersom det tyder på att studiens centrala teman, revisionsarvode och längden på revisionsprocessen, har någon form av anknytning till

varandra. Det är också i relation med Hay et al. (2013) som fann ett positivt samband mellan dessa variabler.

Sammanfattningsvis visar studiens resultat att revisionsarvodet har ökat i den urvalsgrupp som observerats. Därmed har vi inte kunnat urskilja en förändring av längden på revisionsprocessen mellan 2019 och 2020. Dock tyder resultatet på att det finns ett positivt samband mellan revisionsarvodet och revisionsprocessens längd under ett år som präglades av en betydande risk.

6.2 Diskussion

Medan inledande kapitel ämnade till att begripliggöra revisorns roll, vill vi i detta avsnitt knyta an studiens resultat med dem inledande idéerna och forskning. Som vi har diskuterat i inledningen har vi utgått från perspektivet om att revisorns funktion syftar till att skapa komfort och minska informationsasymmetri under en extern och kritisk omständighet. Det framgick vid besvarandet av studiens forskningsfrågor att revisionsarvodet har ökat markant för företag som påverkats negativt av covid-19 och där en revisor har uttryckt tvivel om företagets förmåga till att fortgå.

Resultatet kan med en viss försiktighet härledas till finanskrisen, där revisionsarvodet ökade i samband med ökade osäkerheter om företagens räkenskaper (Alexeyeva & Svanström, 2015; Xu et al., 2013). I likhet med Alexeyeva och Svanström (2015), fann vi att revisionsprocessens längd inte har ökat i urvalsgruppen mellan 2019 och 2020. Enligt Alexeyeva och Svanström kan det tyda på att ökningen av revisionsarvodet snarare är en effekt av en adderad riskpremie och inte för att processen blivit mer omfattande. Om det kan vara en förklarande orsak i vår studie utgör en fråga av spekulativ karaktär.

Vi har också resonerat, i enlighet med Đorđević och Đukić (2021), att investerare under covid-19 i högre utsträckning oroar sig för att redovisningen ska vara manipulerad eller felaktig. Implicit får då revisorn en avgörande roll att försäkra viktiga intressenter om redovisningens komfort. Särskilt innefattar det aktieägare i större företag där det kan tänkas föreligga informationsasymmetri, som har ett berättigat syfte att erhålla relevant och rättvisande information. Risken med informationsasymmetri, det vill säga att ledningen utesluter eller förmedlar fel information kan ge upphov till en ineffektiv kapitalallokering (Meckling & Jensen, 1976).

6.3 Studiens begränsningar

Som det tidigare har framgått, är det endast större bolag som är förpliktade till att redovisa ersättning åt revisorer. Detta tyder på att företag av mindre omfattning inte har redovisat revisionsarvode vilket begränsade möjligheten att inkludera företag av olika storlekar. Således avgränsar studien sig till bolag som specifikt redovisar ersättning till revisorer i sina årsredovisningar. Det föreligger osäkerheter om hur detta kan ha påverkat resultatet. Det har inte varit möjligt att undersöka detta bortfall närmare. Vi hade då behövt kontakta dessa företag personligen, vilket inte rymdes i studiens tidsram.

Tidigare forskning har fokuserat på ett slumpmässigt urval av företag under en kritisk tidsperiod. Exempelvis har ett flertal studier använt finanskrisen 2008 som kris (jmf Alexeyeva & Svanström, 2015; Xu et al., 2013; Zhang & Huang, 2013; Krishnan & Zhang, 2014), men till följd av den begränsade tidsramen för studien var det endast möjligt att studera en viss del av det identifierade kunskapsgapet. Med hänvisning till Alexeyeva och Svanström (2015) som rapporterade att revisionsarvodet ökade under finanskrisen, fann vi det relevant att avgränsa oss till bolag som hade påverkats negativt av covid-19. Genom att studera en mindre population kunde vi studera konsekvenserna mer ingående. Av den orsaken valde vi företag vars finansiella situation är allvarlig, det vill säga företag med en utfärdad going concern- anmärkning.

De aspekter som är föremål för undersökning i studien berör komplexa och dynamiska förhållanden. Av den anledningen finns det fler faktorer än dem som har inkluderats i studien som kan påverka revisionsarvodet och längden på revisionsprocessen. Återigen vill vi förtydliga att vi inte kan uttrycka oss om revisionsarvodet eller förändringen av revisionsprocessens längd faktiskt är en effekt av going concern-anmärkningen eller covid-19. Revisionsarvodet kan bero på en mängd olika variabler, vilket inte har fått utrymme i studien. Studien syftar endast till att bidra med en inblick till forskningsläget, huruvida två centrala revisionsaspekter har förändrats under oroliga omständigheter med komfortteorin och principal-agent-teorin som utgångspunkt. Vi kan endast skapa en förståelse för hur dessa variabler har förändrats under covid-19, således kan vi inte bekräfta att dessa variabler faktiskt har påverkats till följd av covid-19.

6.4 Bidrag

Tidigare studier har undersökt covid-19 påverkan på revisorers arbetsmetoder och förhöjda revisionsrisker under kriser (Kend & Nguyen, 2022; Đorđević & Đukić, 2021). Det saknas däremot forskning på förändringen av revisionsarvode under covid-19, av de företag som blivit utfärdade en going concern - anmärkning. Emellertid har tidigare studier kartlagt finanskrisens påverkan på revisionsarvodet, vars resultat i omfattande grad dock är inkonsekventa (Zhang & Huang, 2013; Xu et al., 2013; Krishnan & Zhang, 2014; Alexeyeva & Svanström, 2015). Således föreligger det ett intresse till att undersöka hur det förhåller sig med covid-19:s påverkan på revisionsarvode bland svenska bolag. Med särskild tyngdpunkt vill vi synliggöra problematiken med stöd av idén om att revisorn arbetar för att reducera informationsasymmetri samt uppnå ett tillstånd av komfort (Carrington, 2014). Med dessa utgångspunkter är det intressant att undersöka om såväl revisionen blir mer omfattande eller dyrare, beaktande till revisionsrisken - genom att studera revisionsarvoden och längden på revisionsprocessen.

Studiens bidrag syftar till att ur en svensk utgångspunkt berika forskningsläget angående hur en kritisk omständighet som skapar stora osäkerheter hos företag speglar revisionsarvodet och längden på revisionsprocessen. Resultatet kan vara till nytta för revisorer och reglerare om hur revisorns arbete initialt påverkas av en pandemi, genom att studera något relativt avgörande som revisionsarvoden. Det kan även skapa en förståelse för framtiden hur liknande omständigheter som bidrar till ett ökat behov av komfort kan återspeglas i revisionsarvoden och ta det i beaktande vid planeringsprocessen av revisionen. Det föreligger förmodligen betydande kunskapsluckor ännu om vilken påverkan covid-19 har haft på samhälle och ekonomi. Denna studie syftar till att delvis fylla den luckan genom att kasta ljus på förändringen på olika aspekter i revisionen. Med studiens förhållandevis knappa resurser och begränsad mängd datamaterial är det dock omöjligt att generalisera mer än till det observerade urvalet.

6.5 Förslag till vidare forskning

Denna studie tar utgångspunkt i hur olika aspekter beträffande revision har förändrats i kontexten av covid-19. Däremot föreligger det fortfarande en betydande kunskapslucka som skulle kunna vara intressant att fylla. Ett förslag är att expandera urvalet till en bredare population, oberoende om de mottagit en revisionsanmärkning eller inte och använda ett

slumpmässigt urval. En undersökning som innefattar fler observationer och ett slumpmässigt urval ökar sannolikheten till att uppnå ett representativt urval. Med stöd av Bryman och Bell (2017) hade ett sådant tillvägagångssätt ökat möjligheten att generalisera resultatet från stickprovet till populationen. Det hade även varit intressant att genomföra en sådan studie med en multipel regressionsanalys i syfte att undersöka om det föreligger kausala samband mellan flera olika variabler. Vid en sådan forskningsdesign hade det varit möjligt att undersöka om det faktiskt föreligger ett samband mellan revisionsarvode och covid-19. Metoden tar större hänsyn till att andra variabler också kan påverka revisionsarvodet vilket kan generera ett säkrare resultat. En sådan forskningsdesign hade möjligen kunnat generera en djupare förståelse för hur olika variabler korrelerar med varandra och en mer ingående analys.

Källförteckning

- Albitar, K., Gerged, A. M., Kikhia, H., & Hussainey, K. (2021;2020;). Auditing in times of social distancing: The effect of COVID-19 on auditing quality. *International Journal of Accounting and Information Management*, 29(1), 169–178. <https://doi.org/10.1108/IJAIM-08-2020-0128>
- Alexeyeva, I., & Svanström, T. (2015). The impact of the global financial crisis on audit and non-audit fees: Evidence from sweden. *Managerial Auditing Journal*, 30(4/5), 302-323. <https://doi.org/10.1108/MAJ-04-2014-1025>
- Bryman, A., Bell, E., & Nilsson, B. (2017). *Företagsekonomiska forskningsmetoder* (Upplaga 3 ed.). Liber.
- Carey, P., Kortum, S., & Moroney, R. (2012). Auditors' going-concern-modified opinions after 2001: Measuring reporting accuracy. *Accounting and Finance (Parkville)*, 52(4), 1041-1059. <https://doi.org/10.1111/j.1467-629X.2011.00436.x>
- Carrington, T. 1. (2014). *revision* (2. [utök. och uppdaterade] uppl. ed.). Liber.
- Carrington, T., & Catasús, B. (2007). Auditing stories about discomfort: Becoming comfortable with comfort theory. *The European Accounting Review*, 16(1), 35-58. <https://doi.org/10.1080/09638180701265846>
- Charles, S. L., Glover, S. M., & Sharp, N. Y. (2010). The association between financial reporting risk and audit fees before and after the historic events surrounding SOX. *Auditing : A Journal of Practice and Theory*, 29(1), 15-39. <https://doi.org/10.2308/aud.2010.29.1.15>
- Citron, D. B., Taffler, R. J., & Uang, J. (2008). Delays in reporting price-sensitive information: The case of going concern. *Journal of Accounting and Public Policy*, 27(1), 19-37. <https://doi.org/10.1016/j.jaccpubpol.2007.11.003>
- Deegan, C. & Unerman, J. (2011). *Financial accounting theory*. (2. European ed.) Maidenhead: Mc Graw-Hill Education.
- Denscombe, M. (2018). *Forskningshandboken: För småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna* (Fjärde upplagan ed.). Studentlitteratur.

Dorđević, M., & Đukić, T. (2021). Auditors' responsibility in assessing going concern assumption affected by covid-19. *Economic Themes (De Gruyter Open)*, 59(1), 77–93. <https://doi.org/10.2478/ethemes-2021-0005>

Durand, G. (2019). The determinants of audit report lag: A meta-analysis. *Managerial Auditing Journal*, 34(1), 44-75. <https://doi.org/10.1108/MAJ-06-2017-1572>

European Commission. (2021). *COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT EVALUATION - of Recommendation of 6 May 2003 concerning the definition of micro, small and medium-sized enterprises (2003/361/EC)*
[https://ec.europa.eu/transparency/documents-register/detail?ref=SWD\(2021\)279&lang=sv](https://ec.europa.eu/transparency/documents-register/detail?ref=SWD(2021)279&lang=sv)

Firth, M. (2002). Auditor-provided consultancy services and their associations with audit fees and audit opinions. *Journal of Business Finance & Accounting*, 29(5-6), 661-693. <https://doi.org/10.1111/1468-5957.00446>

Geiger, M. A., Raghunandan, K., & Riccardi, W. (2014). The global financial crisis: U.S. bankruptcies and going-concern audit opinions. *Accounting Horizons*, 28(1), 59–75. <https://doi.org/10.2308/acch-50659>

Hartwig, F. (2018). *Redovisningsteorins grunder* (1 uppl.). Lund: Studentlitteratur

Hay, D. C., Knechel, W. R., & Wong, N. (2006). Audit fees: A meta-analysis of the effect of supply and demand attributes. *Contemporary Accounting Research*, 23(1), 141-191. <https://doi.org/10.1506/4XR4-KT5V-E8CN-91GX>

International Auditing and Assurance Standards Board. (u.å). *International standard on auditing 320 materiality in planning and performing an audit (ISA 320)*.
<https://www.ifac.org/system/files/downloads/a018-2010-iaasb-handbook-isa-320.pdf>

International Auditing and Assurance Standards Board. (2015). *International standard on auditing 570 (revised) going concern (ISA 570)*.
<https://www.iaasb.org/publications/international-standard-auditing-isa-570-revised-going-concern-3>

Kend, M. & Nguyen, L.A. (2022), Key audit risks and audit procedures during the initial year of the COVID-19 pandemic: an analysis of audit reports 2019–2020, *Managerial Auditing*

Journal, Vol. ahead-of-print No. ahead-of-print. <https://doi-org.www.bibproxy.du.se/10.1108/MAJ-07-2021-3225>

Kosmala MacLulich, K. 2003. The emperor's 'new' clothes? New audit regimes: insights from Foucault's technologies of the self. *Critical Perspectives on Accounting*, 14(8): 791–811. [Crossref], [Google Scholar]OpenURL

Krishnan, G. V., & Zhang, Y. (2014). Is there a relation between audit fee cuts during the global financial crisis and banks' financial reporting quality? *Journal of Accounting and Public Policy*, 33(3), 279-300. <https://doi.org/10.1016/j.jaccpubpol.2014.02.004>

Krishnan, J., & Yang, J. S. (2009). Recent trends in audit report and earnings announcement lags. *Accounting Horizons*, 23(3), 265-288. <https://doi.org/10.2308/acch.2009.23.3.265>

Kyriakou, M. I. (2022). The effect of the financial crisis on audit quality: European evidence. *International Journal of Accounting and Information Management*, 30(1), 143–158. <https://doi.org/10.1108/IJAIM-07-2021-0135>

Meckling, W. H., & Jensen, M. C. (1976). Theory of the firm: Managerial behavior, agency costs and ownership structure. *Journal of Financial Economics*, 3(4), 305-360.

Pentland, B. T. (1993). Getting comfortable with the numbers: Auditing and the micro-production of macro-order. *Accounting, Organizations and Society*, 18(7), 605-620.

Riksbanken. (2020). *FÖRDJUPNING-Konkurser under coronapandemins inledande fas. Konkurs under coronapandemins inledande fas, fördjupning i Finansiell stabilitetsrapport 2020_2 (riksbank.se)*

Schmidt, J. J. (2009). *Financial statement misstatements, auditor litigation, and subsequent auditor behavior*. Texas A&M University.

SFS 1995:1554 Årsredovisningslag https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/arsredovisningslag-19951554_sfs-1995-1554

SFS 2005:551 Aktiebolagslag https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/aktiebolagslag-2005551_sfs-2005-551

Statistikmyndigheten (SCB). (8 december 2021). *Varierande utveckling i näringslivet under pandemins första år. Varierande utveckling i näringslivet under pandemins första år (scb.se)*

Svensson, J. (28 april 2020). Fortsatt drift - några tips vid granskning av fortsatt drift. Balans fördjupning. Hämtad från <https://tidningenbalans.se/>

Tagesson, T., & Öhman, P. (2015). To be or not to be – auditors' ability to signal going concern problems. *Journal of Accounting & Organizational Change*, 11(2), 175–192.
<https://doi.org/10.1108/JAOC-04-2013-0034>

Wahlin, K. (2015). *Tillämpad statistik: En grundkurs* (2. uppl. ed.). Sanoma utbildning.

Xu, Y., Carson, E., Fargher, N., & Jiang, L. (2013). Responses by Australian auditors to the global financial crisis. *Accounting and Finance (Parkville)*, 53(1), 301-338.
<https://doi.org/10.1111/j.1467-629X.2011.00459.x>

Zhang, T., & Huang, J. (2013). The risk premium of audit fee: Evidence from the 2008 financial crisis. *China Journal of Accounting Studies*, 1(1), 47-61.
<https://doi.org/10.1080/21697221.2013.781766>